EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 13. 4. 2018
COM(2018) 181 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o uplatňovaní smernice 2007/43/ES a jej vplyve na dobré životné podmienky kurčiat chovaných na produkciu mäsa, ako aj o vývoji ukazovateľov dobrých životných podmienok

(Text s významom pre EHP)

1. VŠEOBECNÝ KONTEXT

Táto správa sa týka smernice Rady (ES) 2007/43/ES[1], ktorou sa stanovujú minimálne pravidlá ochrany kurčiat chovaných na produkciu mäsa (ďalej len „smernica“) a jej predmetom je článok 6 ods. 3 uvedenej smernice, podľa ktorého je Komisia povinná podať správu Európskemu parlamentu a Rade o uplatňovaní smernice a o jej vplyve na dobré životné podmienky (pohodu) kurčiat chovaných na mäso. V správe sa zohľadňujú podmienky produkcie, ktoré ovplyvňujú dobré životné podmienky brojlerov, ako aj sociálno-ekonomické a administratívne dôsledky smernice vrátane regionálnych aspektov. Táto správa je takisto jedným z opatrení stanovených v stratégii EÚ pre ochranu a dobré životné podmienky zvierat na obdobie rokov 2012 – 2015[2]. V stratégii EÚ sa podporoval prístup založený na výsledkoch dobrých životných podmienok zvierat a to, že by sa ukazovatele na posudzovanie dobrých životných podmienok brojlerov a pri zabíjaní mali v budúcnosti širšie využívať.

Táto správa je založená na štúdii vykonanej v roku 2017 o sociálno-hospodárskych vplyvoch vykonávania smernice a jej vplyvoch na dobré životné podmienky zvierat[3] (ďalej len „štúdia z roku 2017“). Ďalšie informačné zdroje zahŕňajú audity Generálneho riaditeľstva pre zdravie a bezpečnosť potravín, ktoré poskytujú informácie o úradných kontrolách, stanoviskách Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín (EFSA) a iné štúdie, ktoré poskytujú poznatky o dobrých životných podmienkach brojlerov, a výsledky seminára so všetkými členskými štátmi v roku 2017 o používaní údajov bitúnkov na monitorovanie dobrých životných podmienok[4].

V období pred smernicou neexistovali osobitné druhové požiadavky na dobré životné podmienky brojlerov a uplatňovali sa len požiadavky smernice 98/58/ES[5] o ochrane zvierat chovaných na hospodárske účely s jej všeobecnými princípmi týkajúcimi sa ustajnenia, potravy, vody a starostlivosti primeranej fyziologickým a etologickým potrebám zvierat. V roku 2005 zo štúdie Eurobarometra vyplynulo, že viac ako štyria z desiatich občanov EÚ uviedli kurčatá chované na produkciu mäsa ako jeden z druhov, ktoré najviac potrebujú zlepšenie z hľadiska dobrých životných podmienok a ochrany[6].

---

1 Smernica Rady 2007/43/ES z 28. júna 2007, ktorou sa stanovujú minimálne pravidlá ochrany kurčiat chovaných na produkciu mäsa, Ú. v. EÚ L 182, 12.7.2007, s. 19 – 28.

2 COM(2012)6 final https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/strategy_en.

3 Study on the application of the broilers Directive (DIR 2007/43/EC) and development of welfare indicators [Štúdia o uplatňovaní smernice o brojleroch (2007/43/ES) a vývoji ukazovateľov dobrých životných podmienok], pozri: https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f4ccd35e-d004-11e7-a7df-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-50600507.

4 Use of slaughterhouse data to monitor welfare of broilers on farm (Používanie údajov bitúnkov na monitorovanie dobrých životných podmienok brojlerov v poľnohospodárskom podniku) https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9fbf913d-de15-11e6-ad7c-01aa75ed71a1/language-en.

5 Smernica (ES) 98/58/ES z 20. júla 1998 o ochrane zvierat chovaných na hospodárske účely, Ú. v. ES L 221, 8.8.1998, s. 0023 – 0027.

6 Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals (Postoje spotrebiteľov k dobrým životným podmienkam hospodárskych zvierat) http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1974/yearTo/2005/surveyKy/450.

V samostatnej správe Komisie o vplyve genetického výberu na dobré životné podmienky kurčiat chovaných na produkciu mäsa, ktorá sa vyžadovala článkom 6 ods. 1 smernice, sa dospelo k záveru, že v súlade so svojím mandátom v oblasti dobrých životných podmienok zvierat a pomocou existujúcich nástrojov je Európska komisia ochotná zabezpečiť dosiahnutie pokroku a v tomto štádiu nie sú potrebné žiadne legislatívne nástroje v tejto oblasti[7].

Smernicou sa zaviedli požiadavky na dobré životné podmienky zvierat vzťahujúce sa na chovné budovy, v ktorých sú chované kurčatá na produkciu mäsa, maximálne hustoty chovu (hustoty zástavu) s ďalšími požiadavkami na správcov chovajúcich pri vyšších hustotách chovu. V prípade vyšších hustôt chovu sa ku kŕdľu smerujúcemu na bitúnok musia pripojiť údaje o miere úmrtnosti a tieto údaje musia byť vyhodnotené. Ide o prvý právny predpis EÚ, ktorým sa zavádzajú ukazovatele orientované na zvieratá ako spôsob regulácie dobrých životných podmienok zvierat. Monitorovanie na bitúnkoch je doplnkové k nediskriminačným kontrolám poľnohospodárskych podnikov a v určitých prípadoch by mohlo vyústiť do kontrol poľnohospodárskych podnikov, aby sa nadviazalo na zistenia *post mortem*.

2. EKONOMIKA ODVETVIA

EÚ je veľkým svetovým producentom brojlerov (11,3 % svetovej produkcie), pričom celková produkcia hydinového mäsa dosiahla v roku 2014 14,1 milióna ton. Podľa štúdie z roku 2017 produkujú Brazília, Spojené štáty americké a Čína jednotlivo viac hydinového mäsa. Tri štvrtiny produkcie EÚ sa sústreďujú v siedmich členských štátoch: Poľsko, Spojené kráľovstvo, Nemecko, Francúzsko, Španielsko, Taliansko a Holandsko, ktoré majú aj najväčšie poľnohospodárske podniky[8].

V štúdii z roku 2017 sa uviedlo, že produkcia brojlerov v EÚ stúpla od roku 2009 do roku 2014 o 18,6 %, pričom v súčasnosti predstavuje približne 6,5 miliardy vtákov ročne. Produkcia a spotreba stabilne stúpali a kurča je po bravčovom mäse na druhom mieste z hľadiska najviac konzumovaného mäsa v EÚ. Očakáva sa, že produkcia hydinového mäsa v EÚ v období rokov 2015 až 2025 stúpne o 3,8 % a spotreba o 3,4 %. EÚ je v oblasti hydinového mäsa sebestačná na 103,9 %, pričom vývoz predstavuje 11 % jej produkcie a dovoz dosahuje 6 %. Dovoz, z ktorého väčšinu tvorí orez s vyššou hodnotou z Brazílie a Thajska, smeruje najmä do Francúzska, Nemecka, Holandska a Spojeného kráľovstva.

Podľa štúdie z roku 2017 bolo v hydinárskom odvetví EÚ zamestnaných mierne viac ako štvrť milióna ľudí, pričom 62 % bolo zamestnaných na bitúnku/v spracovaní a takmer pätina (19 %) bolo zamestnaných v prvovýrobe, najmä v 23 360 veľkých poľnohospodárskych podnikoch na chov brojlerov[9]. V niektorých regiónoch EÚ je toto odvetvie vysoko integrované (spoločné vlastníctvo chovu, liahní, chovných budov, mlynov krmiva

[7] Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o vplyve genetického výberu na dobré životné podmienky kurčiat chovaných na produkciu mäsa [COM(2016) 182 final] https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EN/1-2016-182-EN-F1-1.PDF.

[8] Európska komisia - GR pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, k dispozícii na stránke: http://ec.europa.eu/agriculture/poultry/index_en.htm.

[9] Poľnohospodárske podniky s viac ako 1000 brojlermi (Eurostat v roku 2013), aj keď predstavujú menej ako 1 % všetkých chovov brojlerov, majú 94 % vtákov.

a spracovateľských závodov) a správcovia sú platení sadzbou stanovenou za ich prácu a variabilné náklady. V iných regiónoch je integrácia menšia a správca je aj vlastníkom vtákov. Vysoké úrovne integrácie sú bežné v Rakúsku, vo Francúzsku, v Nemecku, Taliansku a Spojenom kráľovstve, pričom nižšie úrovne sú bežnejšie v Belgicku, vo Fínsku, v Holandsku, Poľsku a vo Švédsku. Oba modely sú bežné v Dánsku a Maďarsku.

3. UPLATŇOVANIE SMERNICE

V štúdii z roku 2017 sa uviedlo, že smernica bola plne transponovaná do vnútroštátnych právnych predpisov a že vykonávanie smernice je regionálne v Belgicku, Nemecku, Taliansku a Španielsku a je prenesenou záležitosťou v Spojenom kráľovstve.

3.1. Odborné vzdelávanie a usmernenia pre osoby zaobchádzajúce s kurčatami

Smernicou sa zaviedli osobitné požiadavky na odborné vzdelávanie pre správcov s odchýlkami na základe predchádzajúcich skúseností. Toto odborné vzdelávanie je schválené orgánmi a zvyčajne ho vykonáva tretia strana. V štúdii z roku 2017 sa však naznačilo, že malý počet členských štátov neposkytuje vhodné kurzy odbornej prípravy.

Odborná príprava zdôrazňuje zodpovednosť správcu a potrebu vyvážiť riadenie a poskytovanie zdrojov, ako aj praktické aspekty odchytu a prepravy.

Orgány poskytujú správcom osvedčenie o spôsobilosti, pričom dve tretiny týchto osvedčení sú vydané po odbornej príprave a jedna tretina na základe predchádzajúcich skúseností. Mnohí správcovia, ktorí by mohli mať výnimku na základe svojich skúseností, sa namiesto toho rozhodli zúčastniť odbornej prípravy, pretože oceňovali príležitosť dozvedieť sa o otázkach, ako je správanie a stres brojlerov[10].

Aj keď osoby, ktoré odchytávajú a nakladajú vtáky pred prepravou na zabitie, nemusia mať osvedčenie o spôsobilosti, smernicou sa od správcov vyžaduje, aby im poskytli pokyny a usmernenia. Správca však zvyčajne nie je osoba, ktorá organizuje odchyt, najmä ak je odvetvie vysoko integrované, bitúnok organizuje prepravu a správca nie je v najlepšej pozícii na to, aby dával pokyny odchytovému tímu. V takom prípade určité úseky odvetvia poskytli ďalšiu odbornú prípravu odchytovým tímom, aby sa zabezpečilo, že zapojené osoby majú vedomosti o osvedčených postupoch, ako aj o svojich zákonných povinnostiach.

3.2. Hustoty chovu a kontroly

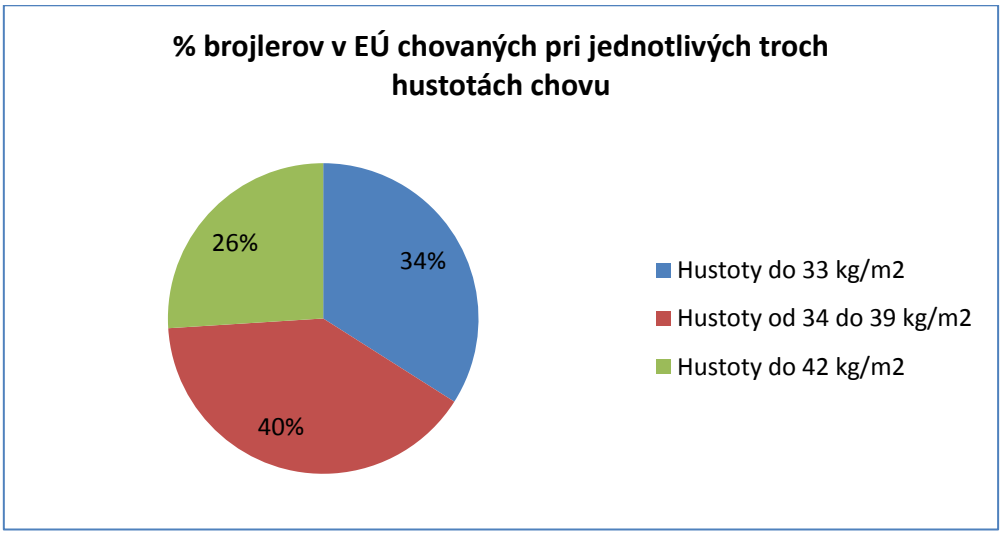
V smernici sú stanovené tri rozsahy hustoty chovu a správcovia musia spĺňať odlišný súbor požiadaviek pre každý rozsah:

- Všeobecné pravidlo je, že hustota chovu nepresahuje 33 kg/m^2.

[10] Educating professionals on animal welfare (Vzdelávanie odborníkov o dobrých životných podmienkach zvierat) k dispozícii na stránke: https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4cca0815-024f-11e7-8a35-01aa75ed71a1.

- Odchýlka umožňujúca zvýšenie nad 33 kg/m^2 do 39kg/m^2 môže byť udelená, ak sa vedú ďalšie zaznamenané podrobnosti o každej chovnej budove a chovná budova dosahuje určité klimatické parametre. Okrem toho dokumentácia, ktorá je pripojená ku kŕdľu smerujúcemu na bitúnok, musí zahŕňať dennú mieru úmrtnosti a súhrnnú dennú mieru úmrtnosti.
- Ďalšie zvýšenie nad 39 kg/m^2 do 42 kg/m^2 je dovolené, ak sa okrem splnenia podmienok uvedených v predchádzajúcom bode monitorovaním zo strany orgánov potvrdia záznamy o nízkych mierach úmrtnosti a dobrých postupoch riadenia. Pre tieto najvyššie hustoty chovu sa v smernici prostredníctvom vzorca stanovuje ukazovateľ súhrnnej dennej miery úmrtnosti, ktorý nesmie byť prekročený.

Pri transpozícii smernice do vnútroštátnych právnych predpisov sa podľa štúdie z roku 2017 Rakúsko, Dánsko, Nemecko, Švédsko a Spojené kráľovstvo rozhodli nevyužiť niektoré alebo všetky z týchto odchýlok hustoty chovu. Nemecko aj Spojené kráľovstvo uviedli, že ich rozhodnutie je založené na vedeckých dôkazoch, že dobré životné podmienky by mohli byť pri vyšších hustotách chovu ohrozené. Vo zvyšných 23 členských štátoch sú vnútroštátne právne predpisy priamou transpozíciou smernice. V čase štúdie z roku 2017 teda bola skupina členských štátov, ktoré umožňovali hustotu chovu do 33 kg/m^2, ďalšia skupina do 39 kg/m^2 a tretia skupina do maximálne 42 kg/m^2 a celkovo sa takmer tri štvrtiny brojlerov v EÚ chovajú pri hustote chovu nižšej ako 39 kg/m^2 (pozri graf):

Zo štúdie z roku 2017 vyplynulo, že mierne viac ako jedna štvrtina produkcie EÚ sa chová pri najvyššej hustote chovu, v prípade ktorej sú správcovia povinní spĺňať určité ďalšie požiadavky stanovené v smernici. Viac ako polovica (55 %) brojlerov chovaných pri najvyššej hustote je vo Francúzsku, pričom 18 % sa nachádza v Holandsku a 9 % v Belgicku.

Počas náhodných kontrol orgány zaistili, aby k chovu s nadmernou hustotou nedochádzalo v rizikových obdobiach. Jedno rizikové obdobie je tesne pred tzv. prerieďovaním, čo je prax používaná v mnohých členských štátoch na odstránenie podielu vtákov na zabitie o niekoľko dní skôr ako väčšiny kŕdľa, čím sa vytvorí ďalší priestor v chovnej budove. Ďalšie obdobie, keď môže byť hustota chovu najvyššia, je bezprostredne predtým, než sú vtáky zasielané na zabitie, keď je cyklus produkcie dokončený. V záujme účinného posúdenia súladu s právnymi

požiadavkami smernice je potrebné, aby členské štáty stanovili jasné kritériá dodržiavania predpisov tak, aby ich kontrolóri mohli dospieť k praktickému úsudku o tom, či poľnohospodárske podniky dodržiavajú súlad so zákonom. Väčšina členských štátov poskytla určitú formu usmernení pre praktické kroky, ktorými sa treba riadiť pri meraní hustoty chovu, ale niekoľko neposkytlo žiadne usmernenie kontrolórom na posúdenie toho, či bolo vetranie dostatočné. Vetranie je kritickým bodom na zaistenie klimatických podmienok v chovnej budove, ale len orgány menšiny členských štátov vymedzili maximálne koncentrácie plynov a poskytli zariadenia na ich meranie. Náhodné kontroly poľnohospodárskych podnikov sú všeobecne zamerané skôr na poskytované zdroje, než na samotné vtáky, keďže je zložité preskúmať jednotlivé živé vtáky medzi niekoľkými tisícmi v hydinárni.

Určité orgány, najmä v Dánsku, ktoré má najdlhšie zavedený systém na monitorovanie osobitných ukazovateľov na bitúnku, uviedli, že je účinnejšie identifikovať problémové poľnohospodárske podniky na základe monitorovania bitúnkov, než na základe opierania sa o náhodné kontroly poľnohospodárskych podnikov. Tieto orgány vidia používanie ukazovateľa orientovaného na zvieratá, ktorý sa dá merať *post mortem* a ktorý má silnú súvislosť s klimatickými podmienkami v rámci chovnej budovy počas chovu ako najefektívnejší spôsob organizovania kontrol a zamerania na možné problémy týkajúce sa environmentálnych podmienok v poľnohospodárskom podniku.

Odvetvie aj orgány považujú požiadavku, aby ku kŕdľom určeným na zabitie boli pripojené údaje o denných aj súhrnných denných mierach úmrtnosti, za nadmerne zaťažujúcu. Vo väčšine členských štátov sú ku kŕdľu smerujúcemu na bitúnok pripojené len údaje o súhrnnej dennej miere úmrtnosti. S cieľom zistiť, kedy dochádza k úmrtiam, t. j. v časovej blízkosti zabitia alebo skôr počas chovu, orgány potrebujú posúdiť miery dennej úmrtnosti v prípade hustôt chovu vyšších ako 33 kg/m2. Poskytnutie týchto údajov je v niektorých členských štátoch zjednodušené, pretože správcovia zaznamenávajú denné miery úmrtnosti priamo do databázy, a k týmto údajom môžu pristupovať aj úradní veterinárni lekári, ktorí môžu mať potrebu zistiť, kedy došlo k úmrtiam.

V rôznych členských štátoch sa uplatňujú odlišné maximálne hustoty chovu. Vyššie požiadavky na riadenie a monitorovanie v prípade chovu pri vyšších hustotách zmierňujú potenciálne ťažkosti týkajúce sa dobrých životných podmienok.

Požiadavku odbornej prípravy správcov odvetvie oceňuje a niektoré úseky odvetvia poskytujú aj ďalšiu odbornú prípravu pre organizátorov prepravy a zamestnancov pôsobiacich v odchyte vtákov pred prepravou.

Kontroly poľnohospodárskych podnikov všeobecne poskytujú uistenie, že sú splnené legislatívne požiadavky, ale členské štáty nie vždy poskytli jasné kritériá dodržiavania súladu s predpismi tak, aby ich kontrolóri mohli vykonávať praktické posúdenie toho, či poľnohospodárske podniky dodržiavajú právne predpisy, aj keď existujú určité osvedčené postupy, napríklad dobre vymedzené maximálne koncentrácie plynov a dostupné zariadenia na ich meranie.

Dobrým postupom v niektorých členských štátoch je automatická výmena údajov o mierach úmrtnosti, čo zjednodušuje vyšetrovanie prípadov, v súlade so smernicou, ak by došlo

k nadmernému počtu úmrtí.

4. VÝVOJ UKAZOVATEĽOV DOBRÝCH ŽIVOTNÝCH PODMIENOK

4.1. Povinný ukazovateľ

Na to, aby bol ukazovateľ užitočný ako súčasť monitorovacieho programu, mal by byť jasne vymedzený, prakticky merateľný a mal by podporovať rozhodovanie o prijateľnosti podmienok v poľnohospodárskom podniku. Maximálna súhrnná denná miera úmrtnosti[11] stanovená v smernici pre poľnohospodárske podniky prevádzkujúce najvyššie hustoty chovu je takým ukazovateľom.

Tento ukazovateľ, ktorý je stanovený pre každý kŕdeľ pomocou vzorca stanoveného v smernici, je možné použiť na meranie toho, či bol správca schopný zabrániť nadmernému počtu úmrtí počas obdobia chovu. Ak kŕdle s najvyššími hustotami chovu prekračujú predpísaný limit, orgány vyžadujú od správcov, aby poskytli dostatočné vysvetlenie toho, že príčiny sú mimo ich rozsahu kontroly, v opačnom prípade sú povinní chovať nasledujúcich sedem po sebe idúcich kŕdľov pri nižších hustotách chovu. Správca je povinný chovať pod týmto limitom počas tohto obdobia predtým, ako mu bude znovu povolené chovať pri vyšších hustotách chovu.

Často pri prekročení mier úmrtnosti k úmrtiam došlo v prvom týždni produkcie a správca tvrdí, že boli zapríčinené podmienkami v liahni a/alebo v rodičovských kŕdľoch. Orgány akceptujú tieto tvrdenia, ale nezisťujú podmienky v liahni. V právnych predpisoch EÚ sa nestanovujú osobitné požiadavky na liahne a žiadny z členských štátov, v ktorých GR pre zdravie a bezpečnosť potravín vykonalo audit, nemal kritériá na posúdenie všeobecných požiadaviek smernice 98/58/ES v súvislosti s týmito prevádzkarňami.

Používanie súhrnnej dennej miery úmrtnosti na zníženie hustoty chovu v následných kŕdľoch je často vnímané ako sankcia. S cieľom zostať pod limitom a predísť zníženiu hustôt chovu správcovia, ktorí by inak možno utratili vtáky z dôvodov dobrých životných podmienok zvierat, namiesto toho môžu previezť potenciálne nevhodné vtáky na zabitie, aby neboli zahrnuté ako súčasť ich mier úmrtnosti v poľnohospodárskom podniku.

Monitorovanie podmienok, ako sú abnormálne úrovne kontaktnej dermatitídy, parazitizmu a systémovej choroby, sú podľa potreby súčasťou bežnej prehliadky *post mortem* na bitúnku. Smernicou sa však nevymedzuje rozsah ani závažnosť týchto podmienok, ktoré zodpovedajú zlým životným podmienkam zvierat. Takže aj keď je úradný veterinárny lekár povinný oznámiť výsledky správcovi a príslušnému orgánu, ak výsledky prehliadky zodpovedajú zlým životným podmienkam zvierat, je na členskom štáte, aby podľa vlastného uváženia

[11] „Súhrnná denná miera úmrtnosti“ je súčet denných mier úmrtnosti, čo je zase počet kurčiat, ktoré uhynuli v chovnej budove v rovnakom dni, vrátane kurčiat utratených z dôvodov choroby alebo iných dôvodov, vydelený počtom kurčiat prítomných v chovnej budove v daný deň, vynásobený 100.

podrobnejšie vymedzil merateľné kritériá a stanovil ukazovateľ, ktorý môže podporiť toto rozhodnutie.

4.2. Dobrovoľné ukazovatele

Zo štúdie z roku 2017 vyplynulo, že 18 členských štátov malo vo vnútroštátnom práve požiadavku, ktorou sa vyžaduje zaznamenávanie dermatitídy spodnej časti behákov a 15 z nich spája túto požiadavku s cielenými opatreniami. Dermatitída spodnej časti behákov je ukazovateľ monitorovaný na bitúnku a môže byť použitý na identifikáciu problémových poľnohospodárskych podnikov, v ktorých sú potrebné nápravné opatrenia na riešenie základných problémov. Dermatitída spodnej časti behákov je forma kontaktnej dermatitídy z dôvodu popálenín amoniakom, pri ktorej dlhodobý kontakt s nedostatočnou podstielkou, s vysokým obsahom vlhkosti a amoniaku zapríčiňuje chemické podráždenie kože. Dermatitída spodnej časti behákov má koreláciu s inými formami kontaktnej dermatitídy, ako sú popáleniny päty a pľuzgiere na hrudníku, čo naznačuje nielen zlú kvalitu podstielky, ale aj možnú krívačku a pohybové problémy. Nie je ovplyvnená odchytom, prepravou ani podmienkami pri zabíjaní, aj preto ide o dobrý ukazovateľ dobrých životných podmienok zvierat v poľnohospodárskom podniku. Pätnásť členských štátov, ktoré spájajú tento ukazovateľ s cieleným opatrením podľa zákona, spolu so Spojeným kráľovstvom a Španielskom, kde sú tieto systémy zavedené bez ich spresnenia v právnych predpisoch, znamená, že takmer 80 % produkcie hydiny v EÚ podlieha tomuto bodovaciemu systému.

Švédsko, Dánsko, Holandsko a Spojené kráľovstvo používali tento ukazovateľ v praxi najdlhšie a používajú trojúrovňový bodovací systém, ktorý bol najprv zavedený vo Švédsku[12]. Tých jedenásť členských štátov, ktoré nemajú tento bodovací systém spojený s cielenými opatreniami, však vykonáva prehliadky *post mortem*, ako sa vyžaduje nariadením (ES) č. 854/2004[13], ale systematicky tieto údaje nevyužíva na stanovenie priority kontrol poľnohospodárskych podnikov.

Používanie dermatitídy spodnej časti behákov ako ukazovateľa umožnilo členským štátom vypracovať účinné kontrolné systémy pre dobré životné podmienky brojlerov[14]. Aj keď bodovanie a aktivačné úrovne sa medzi členskými štátmi líšia, všetky z nich stanovujú pokyny na posúdenie *post mortem*, nahlasovanie výsledkov a nadväzné opatrenia. Dobrá komunikácia a koordinácia medzi orgánmi zodpovednými za bitúnok a za poľnohospodársky podnik je dôležitá, aby správcovia s dlhodobo vysokými bodovými hodnoteniami boli povinní zaoberať sa daným problémom. Dlhodobo nízke bodové hodnotenie dermatitídy spodnej časti behákov, na druhej strane, poskytuje dôkaz o tom, že správcovi sa dobre darí.

---

[12] Management tools to reduce footpad dermatitis in broilers (Nástroje riadenia na zníženie výskytu dermatitídy spodnej časti behákov brojlerov), I. de Jong & J. van Harn, Aviagem, 2012.

[13] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 z 29. apríla 2004, ktorým sa ustanovujú osobitné predpisy na organizáciu úradných kontrol produktov živočíšneho pôvodu určených na ľudskú spotrebu, Ú. v. EÚ L 139, 30.4.2004, s. 206, opravené a znovu uverejnené v Ú. v. EÚ L 226, 25.6.2004, s. 83.

[14] Contribution of Meat Inspection to the surveillance of poultry health and welfare in the European Union (Príspevok prehliadky mäsa k zdraviu a dobrým životným podmienkam hydiny v Európskej únii), A. Huneau-Salaün, K. D. Stärk, A. Mateus, C. Lupo, A. Lindberg, S. Le Bouquin-Leneveu, Epidemiology & Infection, 2015, roč. 143, vydanie 11, s. 2459 – 2472.

EFSA poskytol harmonizovaný systém zberu údajov a model na predkladanie údajov[15] podľa požiadaviek článku 6 ods. 2 smernice. Odborníci členských štátov uviedli na seminári v roku 2017, že aj keď tento epidemiologický prístup/prístup odberu vzoriek priniesol vnútroštátny prehľad úrovní dermatitídy spodnej časti behákov, táto skutočnosť neposkytla nástroj na stanovenie priority kontrol jednotlivých poľnohospodárskych podnikov na priebežnom základe. Odborníci členských štátov dospeli k záveru, že pokiaľ ešte nemajú zavedený takýto systém, treba vyvinúť usmernenia o tom, ako by sa dali využiť údaje z bitúnkov ako súčasť kontrol založených na riziku.

Miery úmrtnosti predstavujú základné meradlo dobrých životných podmienok kŕdľa, ale o bodovanie osobitných druhov kontaktnej dermatitídy *post mortem*, najmä dermatitídy spodnej časti behákov, sa vo väčšine členských štátov v súčasnosti opierajú ako o najlepší spôsob vykonania posúdenia rizika poľnohospodárskych podnikov na chov brojlerov a stanovenia priority poľnohospodárskych podnikov na účel vyšetrovania a opatrení. Monitorovanie následných kŕdľov *post mortem* sa môže použiť na potvrdenie toho, že boli základné problémy vyriešené.

Podmienky v liahniach a/alebo rodičovských kŕdľoch sú často podozrivé zo spôsobovania vysokých mier úmrtnosti počas prvých fáz chovu, ale tieto prevádzkarne nie sú vyšetrované orgánmi, keďže nemajú vymedzené osobitné pravidlá dobrých životných podmienok zvierat uplatňujúce sa na tieto iné miesta.

5. VPLYV NA DOBRÉ ŽIVOTNÉ PODMIENKY KURČIAT

V stanovisku EFSA[16] je uvedený zoznam hlavných chorôb s dôsledkami na dobré životné podmienky brojlerov, napríklad problémy s chodidlami, kontaktná dermatitída, vodnatieľka a syndróm náhleho úmrtia. Vyplýva z neho, že tieto podmienky boli zhoršené intenzívnym výberom v záujme rýchleho tempa rastu a zvýšenej efektívnosti kŕmenia, ale aj environmentálnymi podmienkami. Cieľom smernice je zlepšiť dobré životné podmienky kurčiat pomocou lepšieho riadenia a environmentálnych podmienok a otázka genetického výberu sa na základe smernice stala predmetom ďalšej správy Komisie.

V štúdii z roku 2017 sa naznačuje, že členské štáty ani odvetvie veľmi neposudzovali vplyv smernice. Audity, ktoré vykonalo GR pre zdravie a bezpečnosť potravín spolu so seminárom v roku 2017 s členskými štátmi, poskytujú základ pre nasledujúce závery o vplyve smernice na dobré životné podmienky vtákov.

Systémy produkcie sú v zásade rovnaké ako pred nadobudnutím účinnosti smernice, pričom jednodenné kurčatá sa umiestňujú do chovnej budovy na podlahu pokrytú podstielkovým

[15] Technical assistance to the Commission [Article 31 of Regulation (EC) No 178/2002] for the preparation of a data collection system of welfare indicators in EU broilers' slaughterhouses [Technická pomoc Komisii (článok 31 nariadenia (ES) č. 178/2002) na prípravu systému zberu údajov o ukazovateľoch dobrých životných podmienok na bitúnkoch brojlerov v EÚ] http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2013.3299/pdf.

[16] Scientific Opinion on the influence of genetic parameters on the welfare and the resistance to stress of commercial broilers (Vedecké stanovisko o vplyve genetických parametrov na dobré životné podmienky a odolnosť komerčných brojlerov voči stresu) http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2010.1666/full.

materiálom (napr. slama, drevené piliny, rašelina alebo papier). Pokrok sa dosiahol v ustajnení a kvalite životného prostredia, pretože určité členské štáty postupne odstavili staršie ustajnenie, ktoré nedokázalo splniť požiadavku na udržiavanie priemernej relatívnej vlhkosti v chovnej budove na úrovniach pod 70 % počas 48 hodín, keď je vonkajšia teplota nižšia ako 10 °C. Zistilo sa tiež, že táto neschopnosť viedla k vysokým úrovniam dermatitídy spodnej časti behákov a monitorovanie tohto ukazovateľa takisto prinieslo zlepšenia ustajnenia.

K väčšine systematických zlepšení teda došlo pomocou opatrení na riešenie dermatitídy spodnej časti behákov, nie náhodnými kontrolami poľnohospodárskych podnikov. Opatrenia na riešenie vysokých úrovní kontaktnej dermatitídy zahŕňali aj zabíjanie vtákov v nižšom veku pred výskytom pohybových problémov a zabránenie zhoršeniu dobrých životných podmienok vtákov. Udržiavanie vhodnej podstielky počas životného cyklu kŕdľa má takisto prínos v znížení výskytu chorôb, ako je kokcidióza a nekrotická enteritída, čím sa prispelo k zlepšovaniu zdravia vtákov.

Dôkazy o ďalšom pozitívnom prínose prijatia takýchto opatrení pre zdravie kŕdľov nepriamo vyplývajú aj z ďalšej práce GR pre zdravie a bezpečnosť potravín, ktorá je súčasťou akčného plánu Komisie v oblasti antimikrobiálnej rezistencie[17]. Predovšetkým sa preukázalo, že v členských štátoch so silným zameraním na otázky dobrých životných podmienok, zdravia a hygieny sa potreba použitia antimikrobiálnych látok (iných ako kokcidiostatík) na liečbu bežných ochorení značne znížila, alebo sa tieto látky vôbec nepoužili[18].

Smernica poskytla dobrý rámec pre zabezpečenie dobrých životných podmienok brojlerov, a aj keď bodovanie dermatitídy spodnej časti behákov nie je vymedzené na úrovni EÚ, výsledkom používania tohto ukazovateľa bola väčšina systémových zlepšení v životných podmienkach zvierat.

6. NÁKLADY NA SMERNICU

Zo štúdie z roku 2017 vyplynulo, na základe prieskumu členských štátov, že náklady na vykonávanie smernice boli odhadnuté v šiestich členských štátoch a neboli porovnateľné. Zaznamenané náklady na vykonávanie, ročné a jednorazové, boli spojené s nákladmi správcov na splnenie podrobnejších požiadaviek, nákladmi pre orgány na ďalších zamestnancov a zariadenia na meranie environmentálnych parametrov a nákladmi odvetvia na produkciu.

Zo štúdie z roku 2017 vyplýva, že celkovo sa členské štáty a odvetvie nedomnievajú, že by z vykonávania smernice vyplývali významné finančné dôsledky. Jediné členské štáty, ktoré uviedli významné náklady, boli Spojené kráľovstvo a Holandsko. Odhad nákladov Spojeného kráľovstva, na základe posúdenia vplyvu pred vykonávaním smernice, bol 71,1 milióna EUR za jednorazové a ročné náklady počas ôsmich rokov. Hlavné náklady vznikli z rozhodnutia

[17] https://ec.europa.eu/health/amr/sites/amr/files/amr_action_plan_2017_en.pdf

[18] http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=121

Spojeného kráľovstva nedovoliť poľnohospodárskym podnikom prevádzkovať najvyššie hustoty chovu. Podľa štúdie z roku 2017 tieto náklady znášalo odvetvie, ale ochota spotrebiteľov zaplatiť za produkty s vyššími štandardmi dobrých životných podmienok zvierat vyvážili náklady na nižšiu hustotu chovu a produkciu. V Holandsku sa nevykonalo posúdenie vplyvu, ale orgány aj odvetvie sa domnievajú, že vykonávanie smernice predstavovalo značné náklady, keďže pred smernicou dosahovali rozsahy hustoty chovu 45 kg/m^2 až 50 kg/m² a nižšia produkcia z nižších hustôt chovu zavedená smernicou priniesla náklady, ktoré muselo znášať odvetvie. Holandsko odhadlo ročné administratívne náklady a náklady odvetvia na produkciu na úrovni 2,7 milióna EUR, pričom nezahŕňajú stratu príjmov zo znížení hustoty chovu na účel dodržania súladu so smernicou. V iných členských štátoch dosahovali náklady na vykonávanie zo zanedbateľných po 6 miliónov EUR ročne pre chovateľov vo Fínsku.

Monitorovanie ukazovateľov na bitúnku bolo vnímané ako náklady na zamestnancov bitúnku a čas úradného veterinárneho lekára (napr. Česká republika odhadla náklady na 1,3 milióna EUR na vykonávanie kontrol na bitúnkoch).

Chov brojlerov je veľký a rastúci sektor poľnohospodárstva v EÚ, ktoré zabezpečuje významnú zamestnanosť. Vývoz a dovoz sa v značnej miere vzájomne vyvažuje a z vykonávania smernice nevyplynuli zásadné náklady. Konkurencieschopnosť odvetvia v rôznych členských štátoch nebola nepriaznivo ovplyvnená chovom s nižšími hustotami chovu.

7. ZÁVER

Chov brojlerov je dôležitou súčasťou poľnohospodárstva v EÚ a podľa informácií získaných štúdiou v roku 2017 neboli zaznamenané zásadné náklady spôsobené vykonávaním smernice. Smernica poskytla rámec, podľa ktorého členské štáty zlepšili riadenie a ustajnenie pre brojlery, čo malo pozitívny účinok na zdravie a dobré životné podmienky vtákov.

Kontroly založené na monitorovaní dermatitídy spodnej časti behákov sú najlepšie na preukázanie toho, že sa životné podmienky zvierat zlepšili. Tieto kontroly sú najúčinnejším a najefektívnejším spôsobom stanovovania priority kontrol poľnohospodárskych podnikov. Aj orgány a správcovia boli schopní merať pokrok a udržiavať normy založené na skutočných výsledkoch dobrých životných podmienok zvierat prostredníctvom bodovania dermatitídy spodnej časti behákov.

Členské štáty sú si vedomé krokov potrebných na zavedenie monitorovacích systémov dermatitídy spodnej časti behákov a dve tretiny členských štátov už tieto systémy zaviedlo.

Náhodná kontrola poľnohospodárskych podnikov je aj tak dôležitou súčasťou každého kontrolného systému, najmä na kontrolu hustôt chovu a toho, či riadenie, ustajnenie a iné zdroje sú primerané.

V rôznych členských štátoch boli uplatnené odlišné maximálne hustoty chovu a možné nepriaznivé účinky vysokých hustôt chovu boli zmiernené uplatňovaním vyšších požiadaviek a monitorovaním s použitím súhrnných denných mier úmrtnosti ako ukazovateľa. Vysoké miery úmrtnosti sú často kladené za vinu podmienkam v liahniach a/alebo rodičovských kŕdľoch, ale nie sú známe žiadne opatrenia orgánov na riešenie tohto podozrenia. Správne posúdenie technickejších požiadaviek, napríklad vetrania, ktoré má vplyv na dobré životné podmienky kurčiat, tiež predstavuje pre orgány výzvu.

Komisia bude naďalej spolupracovať s členskými štátmi na šírení príkladov osvedčených postupov kontrol a s členskými štátmi a odvetvím na usmerneniach o riadení poľnohospodárskych podnikov.